

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

לפני: כבוד השופט גיא הימן

התובעות: 1. ליאת נחום - קופלנד
2. גלובל אל.סי.אס בע"מ, 513250084

נגד

הנתבע: מימון (מומי) פרץ

בשם התובעות: עו"ד סמדר זיסמן; עו"ד טלי פרידריך
בשם הנתבע: עו"ד יוני ג'ורנו

פסק-דין

על תביעות מופרזות בלשון-הרע

1. סעיף 7א לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, שנוסף אל החוק בשנת 1998, מתווה מסלול של עתירה לפיצוי ללא צורך בהוכחתו של נזק. הוא קובע:

7א. פיצוי ללא (א) ...

הוכחת נזק (ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה,

רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע

לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000

שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.

(ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה,

שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה

לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את

הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על

כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא

הוכחת נזק.

(ד) ...

(ה) "...".

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

2. תוספת זו שבתיקון השישי לחוק נועדה, כדברי-ההסבר הדלים והתמציתיים שבהצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 8) (פיצויים ללא הוכחת נזק), התשנ"ח-1998, ה"ח 2748, "להרתיע מוציאי לשון הרע, בדרך של קביעת סנקציה של פיצויים ללא הוכחת נזק" (שם, בעמ' 568). בתכלית מפורטת מזו דיבר בית-המשפט העליון, מפיו של כבוד המשנה לנשיאה, השופט אליקים רובינשטיין, ברע"א 2015/15 פלבסקי נ' חברת מקור הפורמייקה בע"מ (פורסם באתר הרשות השופטת, 4.8.2016), לאמור:

"לאן נשאה הרוח את לשון הרע, לא אחת קשה לגלות. כיצד יוכיח פלוני שהשמצתו על-ידי הנתבע גרמה לו אבדן לקוחות? כיצד נדע שלקוחות פוטנציאליים לא הגיעו בשל לשון הרע? כלום נחייבו להזמין סקר לעניין זה (כמובן לא מחברת 'אובייקטיבי מחקרים עולמיים')? הרי השכל הישר יורנו, כי אין דרך אמיתית להוכחת הנזק במקרים רבים, אבל אותן תכליות שעמדו בבסיס גישתו של המחוקק בחקיקת סעיף 7א, יפה כוחן, שכן מדוע על [מי] אשר נחשף ללשון הרע לשאת בנטל הכבד, היקר כלכלית ולעתים בלתי-אפשרי, של הוכחת נזק ספציפית?" (שם). בפסקה ד' לפסק-דינו. הסוגריים העגולים הם במקור).

הרעיון של מסלול ללא הוכחתו של נזק איננו רע. הוא מיטיב עם בעלי-דין, שנהיר כי שמם הטוב נפגע וכי ראוי לשפוטם על כך אך אין הם יכולים לכמת בדיוק, או להוכיח, את הפגיעה ואת שיעורה. זאת, בין מחמת-טיבה של זו, בין מחמתו של נטל כבד מדי, בין מחמתן של נסיבות-הפגיעה ובין מכוחם של כל אלה גם יחד. קשה להלום אפשרות, שבה יצא בעל-דין שכזה וידיו על ראשו אפילו שברי כי היה מי שהזיק לשמו. מקל וחומר הוא אם הדבר נעשה בכוונת-מכוון.

3. "להצעת חוק זו לא צפויות עלויות כספיות", הוסיף המציע של התיקון לחוק והבהיר, כנדרש (ה"ח 2748, בעמ' 568). הכוונה הייתה, אך מובן, לעלויות ישירות ביישומן של התיקון ובכך, אולי, צדק המציע. ברם חוששני כי איש לא שקל, לא אז ולא מאז, את מחירה הממשי, בעלויות-הפעלתה של המערכת השיפוטית, של הוראת-החוק הזו. לא אפריז אם אומר כי קביעתה של תקרה לפיצוי, תחת שתציב גבול לתביעה ותקל על הברור, הכבידה ממשית על ההתנהלות בבתי-המשפט, הרבתה קושי בבירורן של תביעות בלשון-הרע, הרחיקה עד מאד את היכולת לסיים תביעות כאלו בהבנה בין בעלי-הדין ולא הבחינה די הצורך בין תביעות בלשון-הרע.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

דומה כי אין לך היום תביעה, ולו יחידה, בבית-משפט זה שבה מלין אדם של פגיעה בשמו הטוב ואיננו תובע, מיד ובעקבות כך, את תקרתו של הפיצוי שבחוק ולרוב אפילו את כפל-התקרה הזו. כמו אין לך תביעה שבה אין התקרות הללו מגלות את עצמן מלוא-קומתן, ללא קשר לתוכנו של הפרסום הפוגעני, לחופש-הביטוי של המפרסם, לבמה אשר ממנה הושמע הפרסום ולכל נסיבה רלוונטית אחרת לגופו של מקרה. ומעת שהועמדה תקרת-הפיצוי על תל, שוב תתקשה למצוא תובע אשר יאות לוותר על ציפייה, שנרקמה בלבו בעקבותיה, להכות את יריבו מכה ניצחת, כמו שנייה אך לכריתת-הלשון ממש.

מסלול זה, שנועד לאפשר לתובעים ואחרת מתקשים היו להצליח בתביעתם הצודקת את הסעד המשפטי, הפך זה מכבר לדרך-המלך בהנחתתה של מהלומה כבדה על ראשם של נתבעים, עוד קודם שחצו הם את ספו של בית-המשפט. הוא נעשה אמצעי לתן לאלה את מנתם "הראויה", ולא שארית היא כי אם מנה אחת אפיים. הוא אפילו לא כונן, כוונת-הוגיו, "מאזן-אימה" בין פוגע לבין נפגע. הוא נעשה לאימה עצמה והיא נחלתו של מי, שפרסם רשומה ברשת-החברתית או שלח הודעה ביישומון של מסרים מידיים, ומצא את עצמו מתגונן מפניה של תביעה בסך של מאה אלף שקלים, או מאתיים או שש מאות אלף – אמת דיברתי! – הכול כיד-העלבון הרעה על הניזוק, כיד-החרב שמניף בא-כוחו בשמו וכידה של מכפלה אריתמטית מדוקדקת אשר זה מכבר נשתכח הימנה עקרון-המידתיות, והפרופורציות הן מזמן ממנה והלאה.

4. כמו מאליו מוליך הדבר לסיבוכו של ההליך. זאת, ראשית, במובנם של סדרי-הדין: רבות מן התביעות הללו הן, לאמתו של דבר, "תביעות קטנות" או כאלו, שסדר דין מהיר נגזר למידותיהן. תחת זאת מביא הסכום הנתבע אל בין כתליו של סדר-הדין הרגיל והוא מורכב, יקר וממושך במידה ניכרת. שנית וכפי שכבר כתבתי, פשרה והיא, דרך כלל, אופן ראוי לסיים סכסוך בלשון-הרע. סכסוך שכזה לא רק שנגוע הוא, לפי רוב, באמוציות טעונות אשר עלולות לחרוג מן הבסיס הרציונאלי ועליו נשענת הכרעה שיפוטית; אלא שיוורד הוא לשורשם של יחסים בין בני-אדם, אלה, מטבעם, מורכבים הם ורבי-פנים. לא תמיד יהלמו הם כלי בינארי ונחרץ כהכרעה שבפסק-דין. ואם, כפי שקורה לא אחת ודומה כי קרה גם בפרשה זו שלפני, נמלך בו, בראייה שלדיעבד, מתבטא מביטוי או מחלקו, ספק ממשי מרחף מעל היכולת לתרגם הבנה שכזו לתוצאה ראויה ומקובלת, במקום שבו נותרת המסגרת הדיונית – תביעה לפיצוי בן מאות אלפי שקלים.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

5. יתרה מכך. מסלול משפטי זה, שבו צייד המחוקק את בעלי-הדין ואת הערכאות גם יחד, היה, כנדמה, יפה לשעתו. אין הוא, במתכונתו המיושמת, מתאים למציאות של ימינו, למעלה משני עשורים לאחר התיקון לחוק איסור לשון-הרע. שני העשורים הללו ידעו מהפכה עמוקה של מידע ושל תקשורת אשר מעטות כמותה הכיר העולם. די אם נחזור לשנת 1998, מועדו של התיקון לחוק, ונשווה לנגד עינינו את היקפה של תקשורת-האינטרנט, שעמדה אז לרשותם של אזרחים מן השורה; את מספרן, סוגיהן והיקפן של רשתות חברתיות; את מידת-הנגישות לאלו וגם את השתרשותו, מאז, של חופש-הביטוי כזכות יסוד חוקתית, עלי-ספר, של האדם.

חוק איסור לשון-הרע נגזר, כנדמה, למידותיהם אמצעי-התקשורת הוותיקים. הנגישות אל פרסום באלה היא מוגבלת. הפרסום הוא יקר. לעתים מצוי בתווך עורך, שיכול לסנן תוכן פוגעני. התפוצה היא אחרת. במאפיינים הללו שוב אין תקרתו של פיצוי נדמית דמיונית ומנותקת מנסיבותיו האפשריות של מקרה. לא כך הוא, דרך כלל, בפייסבוק, בטוויטר, באינסטגרם ובלינקדאין; ב-TripAdvisor, בזאפ וב-reddit; ביישומונים כוואטסאפ וטלגרם וטיק-טוק ואפילו לא בתגובות (טוקבק) באתרי-סרטונים, חדשות או רכילות. וכבר במנותי את אלה נדמיתי עלי לישיש, המתייצב למסיבה עדכנית במיוחד חנוט בשלייקס והוא מפטיר לכל עבר: "מגניב" ו"גזעי". חוק איסור לשון-הרע, חוששני ובלי כוונה לפגוע, מדדה היה אל המסיבה הזו בהליכון.

6. תובנות של מפת-התקשורת של ימינו לא רק שטרם חלחלו אל החוק. קשה, כמתברר, עד מאד להנחילן לבעלי-דין ואף לבאי-כוחם אשר לשון-הרע (בירורה, לא פרסום שלה) היא מעיסוקם השגור. בית-המשפט יכול לפסוק פעם, פעמיים ושלוש ומאה, ותופשי התורה לא ידעוה.

אמצעי מרכזי במניעתן של תביעות מופרזות הלוא הוא חיוב באגרה, בשיעור הנגזר מסכומה של התביעה (ע"א 10537/03 מדינת ישראל נ' ישיגד תעשיות לתשתיות (1993) בע"מ, פ"ד נט(1) 642, 648 (2004)). ברם מתברר כי אין בו די. מה גם, שזהו אמצעי של ex-ante אשר עשוי להיות מדויק פחות, וגם הולם פחות את חירות-הגיישה לערכאות, מקביעות ex-post בפסק-דין. אמצעי אחר, זה של חיוב בערובה להוצאותיו של נתבע לפי תקנה 519(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 הוא, כנדמה, תלוי-בקשה מאת הלה ואילו עניינו, האחר, הוא בהחלתה היזומה של מדיניות שיפוטית מאת הערכאות היושבות לדין. זאת, מכוח הפקדתו של בית-המשפט על הזמן השיפוטי, הוא משאב חשוב ויקר של הציבור כמבוטא, בין היתר, בתקנות השלישית והחמישית, המיועדות, לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

7. אינני רואה אפוא דרך למשפט אלא ביישומה של הלכה ותיקה ומושרשת מבית-המשפט העליון והיא יסוד בתביעות של הדין האזרחי (ע"א 164/54 היועץ המשפטי לממשלת ישראל נ' לבני, פ"ד ט 1107, 1117 (1955); ע"א 419/80 הולנדר ושות' בע"מ נ' הוד אווז בע"מ, פ"ד לו(4) 433, 436 (1982); ע"א 4494/97 סלאח נ' סלאח, בפסקה העשירית (פורסם באתר הרשות השופטת, 4.1.2000)). במקום שבו תימצא עילתה של תביעה צודקת אך סכומה מופרז, לא יהא מנוס מזקיפתו של הדבר לחובת התובע. "פירושם של דברים הוא", כפי שכתבתי באחת הפרשות, "כי הנתבע הדף את מרביתה של התובענה. לענין זה משמעות ממשית בפסיקתן של הוצאות-ההליך. ראש וראשונה, אין מקום לחייב את הנתבע במלוא-סכומה של האגרה שהיה על התובע לשלם. נדרשת הלימה בין סכום-הזכייה לבין שיעור-חיובו של הצד השני בשווי-אגרה. שנית, בכל הנוגע להוצאות-המשפט ולשכר-טרחתם של עורכי-הדין כך ראוי, וכך הוגן הוא, שייעשה כדי למנוע מבעל-הדין המתגונן הוצאות מיותרות ועל מנת להקטין את תמריצם של תובעים להניח לפניו של ערכאות תביעות בסכומים, שאין הם יכולים להוכיח" (ת"א (שלום תל אביב-יפו) 10377-10-16 סלע נ' יחזקאל, בפסקאות 31 ו-32 לפסק-דיני (פורסם במאגרים, 4.9.2018)).

אמור מעתה כי תביעות בלשון-הרע אשר עתרו, ללא צידוק, לתקרה או לכפל של תקרה, תשובנה אל שולחיהן אשר זכו בן, בדרך של גריעה מהוצאות-המשפט או מסכום-הזכייה ואפילו, במקרה קיצוני, בדרך של חיוב הזוכה בהוצאות-חברו שהפסיד (ת"א (שלום תל אביב-יפו) 25558-03-12 ישראל נ' אזורים בניין 1965 בע"מ, בפסקה 11 לפסק-דיני (פורסם במאגרים, 15.2.2014); תא"ק (שלום תל אביב-יפו) 23012-12-15 גלמן נ' א. דילאור בע"מ, בפסקה 27 לפסק-דינו של כבוד השופט אילן רונן (פורסם במאגרים, 6.5.2018)). דבר זה לא רק שידרוש שקילה מחודשת של המאזן הכספי אשר ביסודן של תביעות מן הסוג הזה, אלא שהוא יחייב תובע, כבר מראשית וכמצופה, לטול אחריות מלאה על ההליך שבו הוא פתח ושאותו הוא מצא מקום לנהל. אם ישיא הדבר תרומה לגיבוש נכון יותר של מערך-התמריצים, אשר בבסיס-ההליכים בלשון-הרע, הרי שתושג מטרתו. אין התכלית הזו, חלילה, הנפת-המאכלת על הדינים של לשון-הרע כי אם השבתם אל התלם והעמדתה, בגדרם, של נקודת-האיזון בין הזכות לשם טוב לבין הזכות לחופש-ביטוי במקומה הנכון. ראו, בלשון-הרע, את פסק-דינה של כבוד השופטת אביגיל כהן בת"א (מחוזי תל אביב-יפו) 14264-11-14 כנפו נ' גינזבורסקי, בפסקה התשיעית (פורסם במאגרים, 4.1.2018) וכן את פסק-דיני בת"א (שלום תל אביב-יפו) 42867-07-17 בוטי נ' עו"ד צדקיהו, בפסקה 12 (פורסם במאגרים, 1.7.2019).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

למקרה הנדון

8. כך יהא, לדאבוני, בענין שלפני וכו, אפילו שהתובעות צדקו אך חלקית בטרונייתן כלפי הנתבע, הן עמדו, ושבו ועמדו, על כי ייפסק לזכותן סך של לא פחות מ-200 אלף ש"ח ואיננו תואם, אף לא בקירוב, את נסיבותיו הפרטניות של המקרה.

9. שתי רשומות בפייסבוק הוליכו את התובעות להגיש תובענה זו. ראשונה הייתה "פוסט", שהעלה הנתבע ביום 4.3.2018 לקבוצה: "יצרני שילוט ודפוס דיגיטלי" – קבוצה סגורה לעוסקים בתחום ומנתה אז כ-1,300 חברים. הוא כתב בזו הלשון ובאלה סימני-הפיסוק:

"חברים יקרים רוצה להעלות משהו על חברה שעוסקת בתחום שלנו. המדובר בחברת בלקולד. אז ככה מדובר בחברה של גנבים רמאים ונוכלים. שבכל רגע משנים מחירים ולא עומדים במילה שלהם ולא בזמנים כלל. הבעלים שהיא הנוכלת הגדולה שם. אז ראו הוזהרתם (כאמור בלקולד יושבים בחולון. ואני אישית עשיתי הזמנה אצלם ולאחר שחייבו אותי בוויזה שינו את המחיר 3 פעמים) אגב לא מקצועיים בכלל!!!" (נספח ג' לתצהיר-התובעות. הסוגריים הם במקור).

10. פרסום זה הוא, ללא ספק, לשון-הרע. הוא קולע לכמה מן החלופות שבסעיף הראשון לחוק. לא רק שהוא עלול "להשפיל אדם בעיני הבריות, לבזותו ולפגוע בעסקו, במשלח ידו או במקצועו", אלא שהוא עושה זאת בפועל. אין הפרסום הזה נהנה מאיזו מן ההגנות שבחוק. הסיבה לכך, אמנם, איננה כי תיאור-האירוע שבו איננו נכון. מה ארע, בדיוק, בין הנתבע, בבואו לקנות בבית-העסק של התובעות, לבין הללו העיד אך הנתבע. שכן, הוא לא עמד בקשר, במהלך-עיקרו של האירוע המתואר, עם תובעת 1, שהיא הבעלים והמנהלת של תובעת 2 והיא היחידה שהעידה בשם-התביעה. הקשר התנהל, לדברי-הנתבע אשר לא נסתרו, מול אחת מן העובדות, אישה בשם מיטל ואותה נמנעו התובעות מלקרוא לעדות. זאת, אף כי נהיר כי נגישותן אליה, בין שעודה עובדת של החברה ובין שלא, היא טובה מזו של הנתבע. אינני מבקש, יוטעם, לשנות מנטל-ההוכחה בטענה של "אמת דיברתי". ההוכחה היא לפתחו של הטוען. ברם הבאת-הראיות היא ענין אחר ונהיר בעיני כי לא היה כל מקום לצפות מן הנתבע אשר, לראשונה בשיבת-ההוכחות שמע את טענת-התובעות כי אותה מיטל אינה מוסיפה לעבוד בתובעת 2, כי יקראנה לעדות.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

אלא, שאפילו צדק הנתבע בתיאורו אשר התייחס לשינוי של מחירים, לאי-עמידה בזמני-הספקה ולחוסר-מקצועיות – ואינני קובע מסמרות – שום יסוד לא היה ללשון שבחר הוא לנקוט בפרסומו. "גנבים", "רמאים" ו"נוכלים" לא כווננו לתיאור-מציאות. הם כווננו לגידוף ולהשמצה. בהיותם הביטויים החריפים ביותר ברשומה, ואיזה מהם אף חזר בה על עצמו, הקנו הם לרשומה זו את צביונה העיקרי. בעיניו של קורא סביר היה בביטויים הללו להחשיד את תובעת 1 ואת בית-העסק שלה במעשה-רמאות וגזל אשר ברי כי לא היו מנת-חלקו של הנתבע. הוא עצמו, בעדותו בבית-המשפט, הצר על השימוש בביטויים אלה ונמלך בו מייחוסם למי מהתובעות.

כפי שכתבתי בעבר ואני מוצא מקום לכתוב גם כאן, "הצמדתי של ערך שלילי לתובעת היא יסוד-מוסד באופן, שבו עשה הנתבע שימוש במונח [ש]בהודעתו. אחרת, יכל הנתבע לתאר מעשים כפשוטם אף לשיטתו" (ת"א (שלום תל אביב-יפו) 16-01-45100 דד' קפלן נ' פרץ (אמריטוס) צור, בפסקה 14 לפסק-דיני (פורסם במאגרים, 8.5.2018)). הערך השלילי, הפוגעני והמיותר הזה לשלמותו של הביטוי, הוציא את פרסומו של הנתבע מגדרה של ביקורת צרכנית. בזו, יסוד-מוסד הוא התרשמות סובייקטיבית מטיבו של מוצר או של שירות והיא סובלת, אפוא, גמישות רבה יותר קודם שתסווג ללשון-הרע. ביטוי של הנתבע קלע את הרשומה אל בין אמותיה של דיבה. אכן, אילו דובר אך בביקורת, אפילו חריפה, של לקוח על בית-עסק או על מנהליו, ראוי היה לקבוע, בהיבט של הגנה על ערך נגדי, מרחב-מחייה רחב יותר לזכות לשם טוב. זאת, אפילו פורסמה הביקורת שלא באתר צרכני המיוחד לכך אלא ברשומה "כללית" ברשת-חברתית (ת"ק (תביעות קטנות תל אביב-יפו) 19-03-66003 אנקרי נ' מורנו, בפסקה השלישית לפסק-דיני (פורסם במאגרים, 24.7.2019); ת"א (שלום תל אביב-יפו) 16-09-31694 גיע ניהול ומסעדות בע"מ נ' קונקי, בפסק-דינו של כבוד השופט אילן רונן (פורסם במאגרים, 5.2.2018); ת"א (שלום חיפה) 15-06-63077 איי פאב בע"מ נ' זסלבסקי בורדמן, פסק-דינו של כבוד השופט אורי גולדקורן (פורסם במאגרים, 14.11.2019)).

11. אלא, שכינוין של התובעות במיני-כינויים קשים לא היה חלק מביקורת צרכנית שכזו. אדרבה, נהיר בעיני כי אחת ממטרות-פרסומה של הרשומה הייתה פגיעה בתובעות. הנתבע העיד על עצמו כי הוא ממעט להשתמש בפייסבוק וכי לעתים נדירות בלבד הוא מפרסם בו רשומות. העובדה כי הנתבע חרג מן השגור עמו, טרח ופקד את הרשת החברתית ושקד על כתיבתה של הודעה ובה ביטויים מכפישים אינה פועלת, לדעתי ובניגוד לעמדתו-הוא, לזכותו. היא מעידה על כוונתו לנקוט פעולה, שיש בה משום הכפשתן של התובעות.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

12. ענין נוסף אשר יש לזקוף לחובתו של הפרסום ובהתאם לחובתו של הנתבע – וכאן באנו בשעריו של מישור-הפיקציה – מצוי בטיבו של הפרסום, ברקע לו כמתואר בו ובקבוצה המסוימת שבה הוא פורסם. הקבוצה, כבר הוסבר, היא קבוצה מקצועית סגורה. קהל-היעד שבה הוא, ניתן להניח, מפולח. אלה הם אנשים, העוסקים בתחום של שילוט דיגיטלי או, למצער, מתעניינים בתחום הזה במידה, שהניעה אותם לנקוט פעולה אקטיבית של הצטרפות לקבוצה. נכון יהיה לומר כי, מחד גיסא, מצויד קהל-יעד שכזה בכלים לשקול פרסומים ולהעריכם כפי כוחם. מאידך גיסא, פרסום פוגעני עלול לכוון, באמצעותו של קהל-היעד הזה, אל לבה של הפעילות העסקית של התובעות. התובע, אמנם, איננו בעל-עסק מתחרה – נסיבה שאילו התקיימה היה משקלה לחומרה כבד יותר (ת"א (שלום תל אביב-יפו) 43039-09-17 עזר נ' קורן, בפסקה התשיעית לפסק-דין (פורסם במאגריס, 11.9.2018)). ברם הממד של פגיעה בעיסוק, בקבוצה של עוסקים או מתעניינים בו, נושאת עמה ממד של חומרה בהשוואה, למשל, לפרסום שאינו מיוחד לקבוצה כזו. החשיפה למספר רב, יחסית, של חברי-הקבוצה שקול כנגד העובדה שהרשומה ייחודה עצמה לקבוצה סגורה ולא פורסמה בפלטפורמה אשר הנגישות לה היא כללית.

13. הוכח לפני, במישור העובדתי, כי הרשומה שהתה זמן לא קצר ב"אוויר" וכי היא הוסרה רק בשלב מאוחר, כנדמה לאחר הגשתה של תובענה זו ובעצתו של עורך-דין. זאת, אפילו שהתובעות פנו לנתבע בהתראה כי יסירה עוד קודם. אמת, יכול אדם להמתין עד לקבלתה של עצה משפטית ממקור "מוסמך" קודם שהוא גוזר על עצמו הגבלה של חופש-הביטוי שלו. ברם אם היה הביטוי פוגעני במובן המטיל אחריות משפטית, אין לו להלין על שנזקפת לחובתו העובדה כי התמהמה בהסרתו וכך גדלו הסיכויים להרחבת-התפוצה.

14. לבסוף, צודקת תובעת 1 בטענתה כי הפרסום הנדון, ראשון מבין שניים כאמור, לא הסתפק בהתייחסות לחברה אלא דיבר גם בבעליה. בעדותה הטעימה התובעת את תחושתה הקשה ואת התגובות השליליות אשר להן היא נחשפה, אישית, בעקבותיו של פרסום זה. זאת, אפילו שכאמור, הנתבע לא התנהל מולה אלא מול אחת מן העובדות המועסקות בחברה.

15. אלו הן נסיבות לחומרה. ברם אין הן עומדות לבדן. אם אתחיל מהסוף, הרי שמידה ממשית של זהות שוררת בין התובעות לבין עצמן. תובעת 1 היא הרוח החיה מאחורי תובעת 2. זהו בית-העסק שלה, היא שמפעילה אותו והיא שמזוהה עמו. הנתבע לא טען ברשומה שפרסם לפן-בהתנהלותה האישית של תובעת 1, החורג מעיסוקה כבעלים וכמנהלת של תובעת 2. ענין זה מקשה, לדעתי, את חומרתה של הפגיעה בשתי התובעות, להבדיל מבחברה לבדה.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

16. על כף-הזכות מצויה עוד העובדה כי, אפילו לאחר בירורה של התובענה, אין בידי אינדיקציה ברורה לכך שהנתבע לא נפגע מן השירות שקיבל; כי, בעקבות כך, הוא כעס מאד וחש כי נעשה לו עוול וכי את הרשומה הוא העלה בעידןא דרתחא בשל כעסו זה. אמת, הנתבע לא חשב די הצורך על מעשהו וממילא לא שקל כל צורכה את הפגיעה, הלא מוצדקת, שהוא עלול להסב לאחרים. ברם הנתבע עשה כן מתוך מה שהוא חשב, באמת ובתמים, לפגיעה בו באורח-התנהלותה של תובעת 2.

17. שיעורה המדויק של העסקה, שביקש הנתבע לערוך, לא הוכח לפניו של בית-המשפט. אולם בהתחשב בתיאורו, סבורני כי הייתה זו עסקה בהיקף מצומצם, יחסית, ובשווי שאיננו גבוה. ענין זה נדרש להישקל, כאחד השיקולים הרלוונטיים, בבואו של בית-המשפט לחייב ביטוי, שנולד בעקבותיה של עסקה זו, בסעד של ממון.

18. ברם הנסיבה המרכזית, להשקפתי, וממנה יש לגזור את שיעורו של הפיצוי קשורה במהותה של הפלטפורמה – רשת חברתית פופולארית; ובמהותו של הפרסום – רשומה, יחידה, ברשת שכזו. כאן נכנסת אל התמונה ההתאמה, שעל בית-המשפט לערוך בין הוראתו הישנה של חוק, שכאמור איננו עדכני, לבין המצב הנורמטיבי דהיום. כאן נכנס אל התמונה תפקידה, המסורתי, של הפסיקה, המגשרת בין הוראתו הכתובה של החוק החרות לבין צורכי-התקופה ומאפייניה. הרשת החברתית היא נגישה מאד. כתיבתה של רשומה בה היא קלה וזמינה. לרבים היא שגרה, שאין קודמים לה שקילה וחשבון מעמיקים. הרשת הזו היא אחד ממרכיביו של חופש-ביטוי בחברה המודרנית. השימוש בה משפיע, באופן עמוק (לכאן או לכאן, אך זהו ענין לדיון אחר), על מידתו של חופש-הביטוי ועל מאפייניו. בלשונו הקולעת, בכל הכבוד, של כבוד המשנה לנשיאה, השופט אליעזר ריבלין:

”האינטרנט הוא 'כיכר העיר' החדשה שהכול שותפים לה. המדיום החדש – המרחב הווירטואלי – מצוי בכול ופתוח לכול. הכלים שהוא מציע, ובהם 'חדרי השיח', הדואר האלקטרוני, הגלישה על גלי הרשת העולמית ובתוך הרשתות החברתיות – מאפשרים קבלת מידע והעברתו, 'האזנה' לדעות של אחרים והשמעתן של דעות עצמיות. זהו אפוא אמצעי דמוקרטי מובהק המקדם גם את עקרון השוויון והמציב מחסום בפני התערבות שלטונית, ובפועל –

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

רגולטיבית, בחופש הביטוי" (רע"א 4447/07 מור נ' ברק
אי.טי.סי. [1995] החברה לשרותי בזק בינלאומיים בע"מ, פ"ד
סג(3) 694, 664 (2010)).

אין פירוש-הדברים כי רשת חברתית שכזו יכולה להיות פרוצה לכל רוח. אין פירוש-
הדברים כי שימוש בה נדרש להיות נטול-מגבלות לחלוטין. הקלות והתפוצה הרחבה הם ענינים
המחייבים התייחסות, באספקלריה של כל אחד ואחד מן הערכים הנוגעים בדבר ובכלל זה גם
בהיבטיהן של הזכויות לשם טוב ולחופש-העיסוק. על כך, כמדומני, דיבר בית-המשפט העליון
בהתייחסו ל"יישומי המושכל של איסור לשון הרע והתאמתו לעידן המודרני – כולל ההתחשבות
בטיב הפרסום ובזירת הפרסום" (רע"א 1688/18 סרנה נ' נתניהו, בפסקה הרביעית להחלטתו של
כבוד השופט יצחק עמית (פורסמה באתר הרשות השופטת, 15.4.2018)).

לא רק החשש לפגיעה מופרזת בזכות לחופש-ביטוי, אלא גם השכל הישר והוא,
למשפטנו, מטבע רב ערך הנמדד במשורה, יתקשו דרך כלל להלום מחשבה ולפיה פעולה, חד
פעמית, כהתבטאות ברשת חברתית נפוצה תחשוף אדם לחיוב כספי בן מאות אלפי שקלים. מהותו
של אמצעי-הפרסום חייבת להילקח בחשבונה של פסיקה, המוצאת עצמה נאלצת להשתמש בחוק
ארכאי, שלא חזה ולא העמיד לנגד עיניו פלטפורמות-ביטוי שכאלו. כל מקרה עומד, כמובן, לגופו
אך, ככלל, אין זה מתקבל על דעתי כי פרסום יחיד ברשת החברתית, שנכתב בנסיבות המתוארות
לעיל יניב, במסלול שללא הוכחת-נזק, פיצוי בשיעור המבוקש כאן בידי-התובעות.

שהרי, עם שקילתם של השיקולים כולם, בתביעות בלשון-הרע עומדת להכרעה שאלת-
האיזון המתאים, בנסיבותיו של כל מקרה, בין ערכי-יסוד מתחרים ובייחוד בין ההגנה על השם
הטוב לבין חופש-הביטוי. האיזון הזה, שמתווה לעריכתו הצעתי בת"א 45100-01-16 דר' קפלן
הנזכר (שם, בפסקאות 4-1 לפסק-דיני), לא יוכל להתייחס לרשומה בפייסבוק כאל כתבה
עיתונאית-חדשותית, למשל – ענין שלמידותיו נתפר במקורו חוק איסור לשון הרע משנת 1965.

19. לבסוף, גם במסלול של תביעה לפיצוי ללא הוכחתו של נזק עשוי להיות משקל, כחלק מן
השיקולים הרלוונטיים, לשאלה אם הוצג נזק או שלא. הפגיעה המוראלית, היינו, נזק שאיננו
ממוני, היא ברורה על פניה ואינה מצריכה העמקה. אינני מקל בה ראש, כל עיקר. ברם מה שלא
הוצג לפני, ולו בראשית של ראיה אף מבלי חובה להוכיחו, הוא נזק לעסקיהן של התובעות. נזק
שכזה יכל להתבטא, למשל, בביטולן של עסקאות, בהגבלתן, באמירות אלו ואחרות של מי,

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

שעושים עסקים עם התובעות, בפגיעה כלכלית בתובעות וכיוצא באלה ענינים, שעלול ביטוי פוגעני, הקשור למהלך-עסקיהן, לגרור. דומני כי נזק שכזה לא ארע ועל כך, כמובן, ראוי לברך. ברם יש לתן לכך משקל בקביעתו של סכום-הפיצוי המבוקש, כאמור אפילו במסלול זה שבו לא נדרשות התובעות להוכיח נזק כתנאי לעצם-פיצוין.

20. אם אחבר, זה לזה, את שני הפרקים הכתובים לעיל, על מכלול-השיקולים המפורטים בהם ועל המדיניות השיפוטית אשר ראוי להחיל, מסקנתי היא כי בנסיבותיו של המקרה שלפני יש להעמיד את הפיצוי ההולם, במסלול שללא הוכחת-נזק לפי חוק איסור לשון הרע, על סך של 14 אלף ש"ח. סכום זה מצוי, להשקפתי, במתחם-הפיצוי שמשרטטת פסיקתם של בתי-המשפט בכגון דא. ניתן היה להעלות על הדעת קביעה בת אלף או אלפיים שקלים, יותר או פחות, ברם הגרעין המהותי עומד על מכונו ומצאתיו מוצק ונשנה. לתחימת-גבולותיו של מתחם-הפיצוי הסביר ראו, בייחוד, את הפסיקה ברע"א 3086/17 בוהדנה נ' מרקוס (כבוד השופט יצחק עמית) (פורסמה באתר הרשות השופטת, 18.5.2017); רע"א 6592/19 קליגמן נ' באסקטר הפטר (כבוד השופטת דפנה ברק-ארז) (פורסמה באתר הרשות השופטת, 18.11.2019); ת"א (מחוזי תל אביב) -1319-08-13 קעואר נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ (כבוד השופטת יהודית שבח) (פורסם במאגרים, 18.4.2016); ת"א (מחוזי תל אביב-יפו) 14-11-14264 כנפו הנ"ל (כבוד השופטת אביגיל כהן); ע"א (מחוזי תל אביב) 18-11-36859 בוזגלו נ' פשכצקי (כבוד השופטת אביגיל כהן) (פורסם במאגרים, 13.2.2019). עד כאן בענינה של הרשומה המכפישת.

21. הפרסום השני ועליו מלינה תובענה זו איננו קולע, לדעתי, ללשון-הרע. זאת אוכל לקבוע כבר בשלב הסיווג שבסעיף הראשון לחוק. אין הוא מצדיק הטלתה של אחריות בלשון-הרע אף בהיבטיה של ההגנה אשר בסעיף 14 לו. הפרסום הזה היה תגובה, שפרסם הנתבע, בהמשך לתגובות של אחרים לרשומה המקורית ובה דובר לעיל. כך הוא כתב:

"אז הסיפור הוא כזה. קניתי פרופילי אלומיניום עם תאורת לדים והובטח לי (על ידי מיטל הסוכנת) שלמחרת יהיה מוכן. וכמובן שילמתי. למחרת הגעתי ולא היה מוכן. והייתי חייב את זה לאותו היום כפי שסוכם איתה. אז לקחתי רק את פרופילי האלומיניום וניסיתי לשים לדים שלי. לאחר שראיתי שהם לא מתאימים חזרתי שוב ואמרתי לה שתחזיר את העיסקה. היא אמרה לי שעכשיו המחיר קופץ. אמרתי לה שזה אשמתם והם לא עמדו בזמן ושאני

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

קונה בדיוק את אותה הסחורה שסגרתי קודם ושילמתי. ביקשתי לדבר עם המנהל. והתקשרה אלי רק כעבור 4 ימים משהי שאמרה שהיא הבעלים (מה שלא נראה לי נכון). בקיצור אחרי עוד כמה ימים חזרה אליי הסוכנת ואמרה ששוב אחרי שהמנהלת (בעלים) דיברתה איתה המחיר שוב קפץ בעוד כ-30 אחוז. בקיצור אז יש דבר כזה אדון שמוליק" (הכול במקור, כולל הסוגריים, חלקי-הסוגריים ושורת-המחץ המובנת, אולי, למי מהקוראים).

הייתה זו, בעצם, הבהרה של פרסומו המקורי של הנתבע לאור הערותיהם של הגולשים אשר הגיבו לפרסום הזה. כאן כבר שקל הנתבע אל מילותיו. הוא פירט את האופן שבו, בראיתו, השתלשלה האינטראקציה העסקית שלו עם התובעות. הוא נמנע מביטויי-גדף. הוא ניסה להסביר לקוראים מה, לדעתו, קרה. תגובה זו דמתה במאפייניה ובתוכנה, לאין שיעור בהשוואה לפרסום הראשון, להתייחסות צרכנית של לקוח. היא שיקפה, קרוב לוודאי, את התרשמותו הסובייקטיבית האמתית של הנתבע ממה שארע.

לדעתי, לא לכך כיוון המחוקק בהטילו אחריות על "דבר שפרסומו עלול לפגוע באדם [או חברה] בעסקו, במשלח ידו או במקצועו". שולל הייתי, כבר בשלב הראשון של הבחינה המסוגלת, את קיומה של לשון-הרע. אך גם לפי פירוש מרחיב של הוראתו של הסעיף הזה, סבורני כי הפרסום צולח את משוכת-האחריות. ציינתי, ואזכיר, כי עדות יחידה לפני על אודותיו של עיקר-ההתנהלות, ממי שיכול להעיד על זה שלא מפי השמועה, הייתה עדותו של הנתבע. תובעת 1, עדה יחידה מטעם-התביעה, לא הייתה חלק מהתנהלותו של הנתבע מול אותה סוכנת, מיטל. הסוכנת הזו ואיש מעובדיה האחרים של תובעת 2 לא נקראו להעיד. סבורני, אפוא, כי הנתבע עשה את הנדרש ממנו בהעמדתה של הגנה לפי סעיף 14 לחוק, היינו כי המתואר שיקף אמת. את עדותו בנדון לא עלה בידיהן של התובעות לסתור במידה, החושפת את הנתבע ללשון-הרע. כך סבר הנתבע שנהגו בו. לא הוכח כי נהגו בו אחרת. מבלי שאקבע כי קשיים אלה ואחרים אכן אירעו, ענין שלא נבחן בידי של מומחה אובייקטיבי וממילא לא נפרש די צורכו לפניו של בית-המשפט, אינני סבור כי יש מקום לחייב את הנתבע באחריות בלשון-הרע בגינו של הפרסום השני.

22. אשר על כן, אני דוחה את התביעה בכל הנוגע לפרסום השני ומקבלה בקשר לראשון. אני מחייב את הנתבע לשלם לתובעות, יחד ולחוד, סך של 14 אלף ש"ח בגין עילתה של התביעה. לפי התוצאה ובייחוד הואיל ופער עמוק נתגלע בין סכומה של התובענה – 200 אלף ש"ח לבין

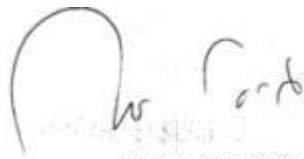
בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

31 בדצמבר 2019

ת"א 18-06-20534 נחום - קופלנד ואח' נ' פרץ

סכום-הזכייה, אינני מוצא מקום לחייב את הנתבע בתשלום של הוצאות-משפט, למעט אגרה בסך 350 ש"ח, ושל שכר-טרחה. את הסכום הכולל – 14,350 ש"ח – ישלם הנתבע לתובעות, כאמור יחד ולחוד, בתוך 30 ימים מיום שקיבל לידי פסק-דין זה. איחור יוסיף הפרשי-הצמדה ורבית לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, מיום-החויב ועד למועד-התשלום בפועל.

ניתן היום, ג' בטבת התש"ף, 31 בדצמבר 2019, שלא במעמד-הצדדים.

גילה הימן, שופט

